

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput IV. Quænam potissimum S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et
Eleutherii reliquiarum communicatio facta sit, factave saltem contendatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A petrari, per claustrum et ecclesiam deportata. Nec fuit rex fraudatus a desiderio suo. Nam ex quo sancti Martyres ad aures benigni Jesu pulsaverunt, visitavit ipsum Dominus recordatus misericordiae suae. Et ex illa hora, qua corpora sacrosancta gloriosorum Martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii ad processionem deportata sunt, paulatim aegritudine regis decrescente, coepit rex melius se habere. Cujus sanitas in brevi totaliter subsecuta corda Francorum et omnium fidelium exultatione laetitia quamplurimum hilaravit. *Relationi huic Nangius praemisera, Innocentium IV anno 1244 in Galliam advenisse, ac paulo antequam Lugdunum attigisset. Ludovicum regem mense Decembri, die sabbathi ante festum S. Luciae virginis in morbum modo relatum incidisse; ut et hic et regis abs hoc sanatio anno illo indubie eenerit. Ceterum, etsi quidem reges omnes, sub quibus, et causas singulas, ob quas Sanctorum nostrorum corpora saepissime etiam alias econditoris suis fuere extracta, brevitatis causa, ut jam dixi, hic non recenseam, quicumque tamen id, quod ita silentio involvo, scire expetet, is abunde, unde desiderium suum expleat, in San-dionysiana Felibiani Historia et in San-dionysianis Doubleti Antiquitatibus inveniet.*

CAPUT IV.

Quaenam potissimum S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii reliquiarum communicatio facta sit, factave saltem contentatur.

S. Dionysii Sociorumque ejus reliquiae, quae ante seculum vi cum ecclesia Rambasciensi.

Fuisse jam inde ante seculum vi quamplurimum reliquiarum S. Dionysii partem cum Rambasciensi diocesis Turonensis ecclesia communicatam, e S. Perpetui, quod in Commentario, Actis modo editis praevio, num. 222 laudavimus, testamento habetur compertum. Per hoc enim, uti ex ibidem allegatis palam est, sanctus ille Turonensis archiepiscopus, anno 490 vita functus, sacrae isti aedi crucem... argenteam, in cujus manubrio erat reliquia de... S. Dionysio, legavit. Verum unde, quandonam et qua ratione hanc reliquiarum S. Dionysii seu partem seu particulam S. Perpetuus acceperat? Id plane in obscuro est, uti etiam quale ac quantum sacrum istud pignus extiterit. Nec pariter, an vel ante, vel post S. Perpetui aetatem, Christiana aera ad seculum octavum medium nondum protracta, cum quoquam adhuc S. Dionysii sociorumque ejus reliquiae fuerint communicatae, edicendo sum. Verum ter id deinde eo, quod inter annum 750 et annum 800 intercessit, temporis spatium factum fuisse, litteris mandatum invenio. Ac id quidem favoris, uti ex Hilduini seu alterius cujuscumque San-dionysiani monachi verbis, huc jam in hac Appendice num. 5 e Surio transcriptis intelligitur, S. Stephano II Papae, sanitati per S. Dionysii patrocinium restituto Romanique deinde e Gallis revertenti, anno 754 obvenit.

58 Verum quaenam fuit illa reliquiarum S. Dionysii pars, quam tum secum, ut Hilduinus alterve, quicumque demum is sit, San-dionysianus monachus iisdem jam supra recitatis verbis ait, sanctus ille Pontifex Romae e Gallis tulit? Id scriptor seu Hilduinus seu alter, qui modo propositam de delatis a S. Stephano II Papa S. Dionysii Romam reliquiis notitiam praebet, non expressit; verum Rigordus in Philippo Augusti Gestis, in quintum Galliae Scriptorum tomum a Chesneo illatis, ad quintum principis istius annum de S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii corporum detectione, infra a nobis adhuc memoranda, sermonem instituens, sic scribit: Facta... oratione, alata sunt tria vasa argentea, S. Dionysii, Rustici et Eleutherii, coram omni populo, diligentissime sigillata; et, aperto vase beati martyris Dionysii, totum corpus ipsius cum capite inventum est, exceptis duobus ossibus de collo, quae sunt in ecclesia Vergiacensi, et osse quodam de brachio, quod Stephanus Papa tertius (imo, ut ex Pagio in Criticis ad annum 752, num. 13 facile colliges, secundus) secum ad Romanam portavit ecclesiam, et posuit in ecclesia, que hodie schola Graecorum vocatur. Reliquiarum itaque pars, quam a San-dionysianis monachis S. Stephanus Papa II accepit secumque Romam detulit, os quoddam ex iis, quae brachii structuram ingrediuntur, extiterit, si modo Rigordus, aut scriptor alter, qui verba jam data una cum nonnullis adhuc aliis Rigordo, ut Lanoius suspicatur, supposuit seu in Rigordo, textum intrusit, vera hic memoret. Ast Rigordus non citius, quam seculo XII jam senescente sequentisque initio floruit, ac proin a jam memorata quidem, utpote, ut infra videbimus, anno 1053 facta, reliquiarum detectione sesqui circiter seculo, a tempore vero, quo haec anno, ut dictum, 754 cum Stephano fuere communicatae, quadringentis, et quod excurrit, annis vixit remotus.

59 Porro cum id ita sit, Rigordus vel alius, qui forsitan, quae dici, verba huic affinxit seu in ejus textum intrusit, haud satis fortassis, quaenam vel e dionysianis, cum anno 1053 detectum id fuit, corporis ossibus reperia haud fuerint, vel quodnam horum Stephano anno 754 fuisset impertitum, habuerit perspectum. Sed rei hujus lectorem modo monuisse contentus, inceptum de facta S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii reliquiarum communicatione prosequor sermonem. Doubletus in Antiquitatibus San-dionysianis lib. I, cap. 18 et 27 narrat, Berthualdum ducem, praedivitem sub Offa, Merciorum in Anglia rege, principem, audita sanationum ac miraculorum, quae ad S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii in Francia tumulum continuo fiebant, per celebri fama, eo pariter, ut morbo gravissimo diutissime jam conflictatus sanitatem potentissima illorum apud Deum intercessione impetraret, sese contulisse, cumque paucis dumtaxat ad Sanctorum monumentum moratus diebus voti factus esset compos, San-dionysianos monachos, quo virum illustrem ad S. Dionysii cultum in Angliam introducendum impellerent, aliquot ei Dionysii Sociorumque ejus, in quos etiam hic, diversis in grati animi tesseram San-dionysiano in Francia monasterio factis donationibus, munitum sese exhibuit, reliquias seu ossa impertisse. Sane, Berthualdum

AUCTORS
C. B.
seculo VIII
cum Stephano
II Papa.

itemque, quod
tamen ex iis

ACTORES
C. B.

Berthualdum hic memoratum ad Sanctorum nostrorum tumultum sanitatem sub seculi VIII finem recuperasse, seque sua in San-dionysianum Franciæ monasterium munificentia comprobasse erga Sanctos gratum, fidem faciunt verba, ex Offæ Merciorum in Anglia regis, quæ anno 790 data notatur, charta num. 34 huc transcripta. Verum, ut tum duci isti aliquot Sanctorum nostrorum reliquias seu ossa impertita fuisse credam, sola mihi, doni hujus mentionem etiam charta illa non faciente, haud quaquam sufficit Doubleti auctoritas.

quæ hic ad-
ducuntur,

60 Hic quidem scriptor in dictis suis San-dionysianis Antiquitatibus lib. 3, cap. 6 exhibet etiam chartam, præfati Berthualdi ducis nomine inscriptam, in qua sequentia isthæc una cum nonnullis aliis, huc idcirco, quod ad institutum nostrum haud faciant, haud transcribendis, leguntur verba: Ego Berthualdus dux justo Dei judicio cecidi in infirmitatem, de qua medicorum nemo me sanare poterat. Audivi autem in Gallias apud monasterium sanctorum martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii, cui præest venerabilis abba Folcradus, per eosdem Sanctos virtutes multas fieri, et petens a Domino Carolo imperatore transitum, veni illuc. Ubi cum diebus ammodum paucis æger ad eorumdem memoriam decubissem, miseratione Domini et deprecatione eorumdem Martyrum plenissime sanatus sum. Vovi autem votum Domino et Sanctis illis, et de eorum sanctis reliquiis impetrata patrocinia mecum detuli et in eorum nomine ecclesiam edificavi in sede mea in villa vocabulo Ridrefelda, quæ a progenitoribus meis jure hereditario mihi relicta fuerat. Verum, etsi Felibianus chartæ, anno 790 datæ, qua Offa, Merciorum rex, donationem, monasterio San-dionysiano a Berthualdo duce factam, confirmavit, in San-dionysiana sua Historia pag. 62 meminert, nul-

B lam tamen uspiam S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii, quas hic a San-dionysianis monachis acceperit, reliquiarum mentionem facit. Nec, etsi dictam Offæ regis chartam inter documenta, ad ejusdem suæ San-dionysianæ Historiæ calcem adjecta, integram recensent, locum uspiam hæc inter chartæ, Berthualdi ducis nomine apud Doubletum loco mox cit. inscriptæ, attribuit.

C
haud certum
apparet,
Berthualdo
duce,

61 Et sane haud immerito hoc agendi modo est usus. Spuria enim illa est ac Berthualdo duci falso supposita. Atque hoc quidem vel ex eo liquet, quod, quamvis anno 795 data notetur, certeque, utpote qua dentur, quæ præfata Offæ charta, anno 790 signata, confirmantur, aut ipsomet hoc anno aut etiam ante hunc, si data unquam fuit, data esset debuisset, Carolum Magnum tamen, tum tantummodo adhuc regem, nec ante annum 800 imperatorem coronatum, imperatoris nomine distinguat. Ad hæc in illa Berthualdi nomine inscripta annoque, ut dictum, 795 notata charta sub initium (verba ejus jam mox huc transcripta videsis) significatur, tum adhuc, cum daretur, Fulradum, seu, uti in ea vocatur, Folcradum, qui, quemadmodum abbatum San-dionysianorum catalogi ac imprimis is, quem San-dionysianæ suæ Historiæ Felibianus præfavit, passim docent, anno 784 jam obierat, in vivis adhuc superstitem ac San-dionysiani monasterii existisse abbatem. Plura non addo: Jam dicta, ni fallor, satis superque, supposititiamesse, de qua hic agimus, chartam, evincunt. Verum, etsi id ita sit, fuisse nihilominus a San-dionysianis mo-

nachis Sanctorum nostrorum reliquias cum Berthualdo duce, uti in illa indicatur, communicatas, haud difficulter inducerem in animum, modo hunc Ridrefeldæ, ubi sedem habere solebat, in illorum honorem monasterium, ut Doubletus loco cit. ait, aut saltem, ut recitatis præfata chartæ verbis asseritur, ecclesiam edificasse, alicunde constaret; ast, cum res secus habeat, videaturque adeo, an aliquot Sanctorum nostrorum ossa Berthualdo duci a San-dionysianis monachis fuerint impertita, ob omnia jam dicta incertum, ad aliud modo, quod certum est, progredior.

62 In S. Dionysii Miraculis, Sæc. III Benedict. part. II insertis, supraque sæpissime laudatis lib. I, cap. 21 sequentia hæc subministratur verba: Bosulfus, ipsius abbatis clericus, reliquias beati Dionysii secum in Italiam quondam tulit, et, constructa ecclesia in honorem ejusdem præclarissimi Martyris et de sua hereditate ditata, eas posuit in ea fidelibus profuturas; ac deinde subjungitur miraculum, in Italia ad reliquiarum S. Dionysii, cum eo hasce Bosulfus hic memoratus jam detulerat, præsentiam, eodem Bosulfo interveniente, factum; cum id autem miraculis, sub Farulfo, San-dionysiano abbate, E patris, in dicta de Miraculis Dionysianis lubricatione accenseatur, consecrarium fit, ut hic haud dubie existiterit ille ipse San-dionysianus abbas, a cujus clerico, id est, ni fallar, scriba, seu San-dionysiano, qui eidem abbati a secretis erat, monacho S. Dionysii reliquias in Italiam fuisse delatas, prociame huc transcriptis verbis docemur. Atque hinc modo ulterius consequitur. ut, cum Farulfo ab anno circiter 792 ad annum usque 806 monasterio San-dionysiano præfuerit abbas, reliquias ille, quas unum alterumve corporis Dionysiani seu os se ossiculum fuisse reor, verosimillime sub seculi VIII finem, aut certe sub sequentis initium fuerint et cum Bosulfo communicatæ et ab eo in Italiam delatæ ac in ecclesia, quam ibi in Dionysii honorem extruxerat, locatæ. Porro haud diu admodum post facta est et altera S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii reliquiarum communicatio. Docet id nos Adrealdus, Floriacensis monachus, in S. Benedicti Miraculis, operi nostro ad XXI Martii diem insertis supraque a nobis num. 13 adhuc laudatis.

et cum hic
memorato
Bosulfo,

63 Ibi enim lib. I, cap. 3 sic scribit: Boso seculo nono cum Bosone, Floriacensi abbate, abbas (Floriacensis nimirum) monasterii sancti confessoris Benedicti palatium evocatus adierat, unde regrediens, transitum per monasterium S. Dionysii congruum habuit. Proinde divertens ad præfatum cænobium, cum Hilduino reverendo abbate colloquium habuit familiare, interque familiaritatis colloquia reliquias ab eo sanctorum Martyrum expetiit, Dionysii scilicet, Rustici et Eleutherii atque Sebastiani. Cujus precibus nobilissimus abbas libentissime annuens, quod petebatur sub ea conditione præstitit, ut quotannis adveniente natalitio eorumdem Martyrum celeberrima apud nos ipsorum festivitas more monastico haberetur. Susceptis gratantissime Boso abbas Sanctorum pignoribus, lætus ad propria regreditur; cum autem, qui hic memoratur, Hilduinus ab anno circiter 814 usque ad annum circiter 842 San-dionysiano monasterio abbas præfuerit, id haud dubie, quod de Sanctorum nostrorum reliquiis Bosoni, Floriacensi abbati, per illum donatis, his refertur, seculo IX, media sui parte nondum elapso, ac proin haud diu post S. Dionysii reliquias cum Bosulfo communicatas

A *communicatas evenerit. Verum, quæres forsân modo, quo determinato seculi hujus anno id factum? Sausseyus in ecclesiæ Aurelianensis Annalibus pag. 232, rem ad annum circiter Christi 820 refert. Ast rectene an secus, præ antiquorum, quæ scriptori isti adstipulentur, monumentorum penuria pro certo asseverare haud queo, uti nec quæ qualesce, tum Bosoni impertitæ S. Dionysii sociorumque ejus Rustici et Eleutherii fuerint reliquæ, licet interim et sacris aliquot horum ossibus verosimillime, ni fallor, constiterint.*

pariterque
forsân cum
Vergiacensi

64 *At vero quid tandem modo de duobus e S. Dionysii collo ossibus, quæ ætate sua in ecclesiâ Vergiacensi fuisse adhuc asservata, Rigordus supra huc transcriptis verbis innuit, dicendum? Fuerintne forsân et illa ædi huic sacre, San-dionysianam abbatiam seculo IX jam moderante Hilduino, concessa? Id certe, nisi forte, quod lamen haud puto, ad tempus, seculo IX antèrius, referendum sit, eo temporis spatio, quod inter seculi hujus initium et seculum XI, media sui parte jam elapsam intercessit mediùm, factum esse necesse est, si, cum ad Ratisponenses confutandos, quod ex infra dicendis anno 1053 factum,*

B *detectum seu e scrinio, in quo jacebat, Dionysianum, seu verum seu vero substitutum, corpus fuit extractum, duo dicta ossa inventa in hoc haud fuisse, Rigordus loco supra cit. recte scribat. Verum antene, an post annum 890, quo circiter San-dionysianis monachis furto fuisse surreptum sacrum illud pignus, Ratisponenses contendunt, duo hujus a Rigordo memorata ossa Vergiacensi ecclesiæ fuisse collata? In æde isthac sacra existisse illa adhuc ætate sua, nec in S. Dionysii corpore, cum id anno 1053 fuit detectum, inventa fuisse, Rigordus dumtaxat docet; cum autem tam hoc, quam illud, sive ante, sive post dictum annum 890 Vergiacensi ecclesiæ fuerint donata, veritati possit esse consonum, Rigordus sane, ut id prægresso potius, quam subsequente hunc annum tempore factum statuamus, minime nos cogit.*

ecclesiâ com-
munitatæ
fuerunt,

65 *Nec quidquam etiam, quod facere id suadeat, litteris alibi mandatum, quantalibet facta indagine, invenire quivi; quod si tamen S. Dionysii corpus, ut Ratisponenses contendunt, fuerit reipsa vel anno 890 vel haud diu post San-dionysianis monachis furto surreptum, duoque Dionysii, quæ Rigordi ætate in Vergiacensi ecclesiâ exstabant, ossa genuinæ corporis Dionysiani partes existierint, haud dubie isthac ecclesiæ isti, priusquam furtum illud committeretur, fuerint concessa, aut certe de Dionysii corpore detracta separatimque, donec eidem ecclesiæ darentur, pedes San-dionysianos monachos servata. Alterutrum enim ni tum factum in dicta hypothesi fuisset, impertita dictæ Vergiacensi ecclesiæ a monachis Dionysianis ossa, non corporis Dionysiani, sed alterius huic post substituti, partes existissent, ut consideranti patescet. Ceterum, locumne vere habuerit assertum a Ratisponensibus corporis Dionysiani furtum, in Appendice proxime sequenti, ut jam plus semel dictum, examiniaturi, quibusnam præsertim cum locis sacris seu personis post tempus, quo id commissum voluit, Sanctorum nostrorum reliquæ ac præcipue corporis Dionysiani seu veri. seu alterius, quod vero fuisset substitutum, partes communicatæ fuisse narrentur, exponere pergamus.*

66 *Witkindus, Corbeix Novæ monachus, qui res quamplurimas, seculo X potissimum, quo Octobris Tomus IV.*

floruit, gestas, tribus scriptis Annalium libris est complexus, lib. I apud Meibomium Junio-rem Rerum Germanicarum tom. I, pag. 638 ita prodit memoriæ: Quando vero rex (Germaniæ Henricus, cognomento Auceps) Rhenum transierat ad dilatandum super Lotharios imperium suum, occurrit ei legatus Caroli (cognomento simplicis, Francorum regis) et, salutato eo verbis humilimis: "Dominus meus", inquit, "Carolus, regia quondam potestate praditus, modo privatus, misit me ad te, demandans, quia nihil ei, ab inimicis circumvento, ju-cundius, nihil dulcius esse potest, quam de tui magnifici profectus gloria aliquid audire, fama virtutum tuarum consolari; et hoc tibi "signum fidei et veritatis transmisit"; Protulitque de sinu manum preciosi martyris Dionysii, auro gemmisque inclusam", hoc, inquit, "habeto pignus federis perpetui et amoris vicarii. Hanc partem unci solatii Francorum, Galliam inhabitantium, postquam nos deseruit "insignis martyr Vitus ad nostram perniciem, vestramque perpetuam pacem Saxoniam visitavit, communicare tecum maluit. Neque enim, postquam translatum est corpus a nobis, civilia vel externa cessavere bella: eodem quippe anno " (S. Viti martyris e Gallia ad Corbeiam novam seu Saxoniam translatio anno 836, uti in Operis nostri tom. 2 Junii pag. 1033 videre licet, fuit peracta, eodemque anno, ut Annalistæ Fuldensis et Bertinianus testantur, Normanni in Gallias irrupere) " Dani et Northmanni regionem nostram " (Galliam) " invaserunt. Rex autem, munus divinum cum omni gratiarum actione suscipiens, prosternitur reliquiis sanctis et deosculans eas, summa veneratione veneratus est.

AUCTOR
C. B.
post etiam,
nindrum,
ut hic

67 *Carolus Simplex, Francorum rex, de quo hic sermo, potestate regia non prius fuit penitus exutus, quam cum post commissum apud Suesiones anno 923 prælium, quo, quævis occiso etiam, quem contra eum Rebelles in regem assumpserant, Roberto duce, terga vertere fuerat compulsus, turpissima Heriberti, Veromanduorum comitis, proditione ac perfidia detentus, castroque Theodorici eodem anno 923 jam fuisset inclusus. Porro cum id, uti ex iis, quæ Frodoardi apud Chesneum tom. 2 Gallix scriptorum Chronicon ad annum 920 et tres seqq. suppeditat, fas est colligere, sic habeat, ac præterea, ad Henricum Aucupem legationem, modo recitatis Witkindi verbis memoratam, a Carolo Simplice, carceri jam incluso, missam fuisse, Diltmarus, Merseburgensis seculo XI episcopus, in Chron. lib. I diserte tradat, consecrarium fit, ut certe, quod de Dionysii manu, per legationem illam ad Henricum Aucupem delata, Wisikindus proxime huc transcriptis verbis refert, ante dictum annum 923 haud evenerit; cum id autem tunc, cum Henricus Aucups, capto jam per Heribertum comitem Carolo Simplice, imperii sui dilatandi causa Rhenum trajecisset, factum esse, Witkindus iisdem jam datis verbis etiam scribat, consecrarium ulterius fit, ut is princeps, utpote qui eodem consilio, uti e laudato Frodoardi Chronico constat, sub ejusdem anni 923 finem iterumque deinde anno 925 fluvium illum trajecerit, præcelsus illud manus S. Dionysii munus altero e binis hisce annis a Carolo Simplice acceperit, etsi interim hocne potius, an illo id factum, determinare haud possim.*

ostenditur,
cum Henrico
Aucupe, Ger-
manix rege,

AUCTOR
C. B.
cum S. Gerardo, Broniensi abbate,

68 Ceterum, etsi aurea illa S. Dionysiimanus, quam altero e duobus jam dictis annis ad Henricum Aucupem Carolus Simplex misit, verosimiliter ex infra dicendis genuina corporis S. Dionysii pars exstiterit, hinc tamen reipsa e Gallia in Germaniam anno circiter 890, ut Ratisponenses contendunt, non fuisse delatum S. Dionysii corpus, haud recte intuleris. Res ex infra dicendis de controversia, qua de hoc sese inter Sandionysiani et Ratisponenses S. Emmerami monachi disceptant, patescet. En aliud modo reliquiarum S. Dionysii genus, quod, quamvis certe corporis ejus pars haud sit, genuinis tamen accensetur Sancti reliquiis. S. Gerardus, Broniensis abbas, de quo apud nos tom. 1 Octobris modo actum, aliquot jam annis in Sandionysiano Franciæ monasterio monachum professus, inde sub annum 928 aut seq., quemadmodum ibidem in Comment. Sancti hujus Actis prævio § IV et VI docuimus, in Belgium patriam suam rediit, non paucis, quas desiderarat, Sanctorum reliquiis a Sandionysianis monachis dilatus; exstitit autem has inter altare portatile, quo quondam S. Dionysius, Parisiensium apostolus ac martyr, cum sacris operaretur, usus esse ferebatur. Mabilionius Sæc. v Benedict. Vitæ S. Gerardi Appendicem, in qua de altari isto portatili potissimum agitur, subjecit, eandemque in nostro proccime laudato Comment. integram etiam num. 72 et seq. studiosus lector inveniet.

cum S. Bernwardo, Hildesimensi episcopo,

69 In ea porro supra a nobis in Com., Sanctorum nostrorum Actis prævio, num. 144 et 146 memorata, qui Christus S. Dionysio, carceri jam incluso Sacrisque in dicto altari portatili ibidem operanti, sese spectandum dederit, apparitio refertur; verum, cum Appendicis illius author, utpote non alius quam qui S. Gerardi Vitam litteris mandavit, seculo demum XI floruerit, recentior certe est, quam ut suis de apparitione illa dictis fidem queat facere indubitatum. Ceterum, altare portatile, quod S. Gerardo dedere Sandionysiani monachi, fuisse re ipsa illud, quo usus quondam fuisset S. Dionysius, verosimillime sola e traditione habuerint perspectum, eritque forsitan nonnemo, qui, an hæc sat vera ac genuina exstiterit, dubitandum, existimet. De re quisque, quod visum fuerit, statuat. Institutum nostrum prosequamur. S. Bernwardus, Hildesimensis seu Hildesheimensis seculo XI episcopus, sub seculi hujus initium celebriora Galliarum loca sacra visitans, varias ibidem variorum Sanctorum ac nominatim SS. Dionysii, Rustici et Eleutherii reliquias impetravit, easque Hildesium reversus veneratione condigna servandas locavit. Ita scilicet in sancti hujus Hildesimensis episcopi Vita, Sæc. VI Benedict. part. I inserta, Tangmarus presbyter, Sancto æqualis, pag. 223 diserte tradit, ut res probationem aliam minime exigat; quo autem S. Bernwardus loco asportatas a se e Gallia, seu osseas, seu generis alterius, Sanctorum nostrorum reliquias servandas locavit, ex ecclesiastici, quo quotannis XX Novembris die Sanctus ille Hildesii colitur, Officii Lectione VI, utpote in qua Hildesienso templum pluribus Sanctorum reliquiis, ex Italia et Gallia secum asportatis, dilasse asseratur, haud inepte, ut apparet, collegeris.

cum Helgaldus, Floriacensi monacho,

70 Helgaldus, Floriacensis seculi XI monachus, qui Roberti, Francorum ab anno 998 ad annum usque 1032 regis, vitæ Epitomen, apud Chesneum Hist. Franc. Script. tom. 4 insertam, conscripsit, memoriæ in hac ibidem pag. 75 prodit, qui,

cum Deo in monasterii sui fundo ædiculam sub S. Dionysii martyris invocatione ædificasset, Parisios venerit, ibique ad regis Roberti commendationem varias Sanctorum ac imprimis SS. Dionysii, Rustici et Eleutherii reliquias impetravit. Ac is scriptor quidem primo, quæ ac quales reliquie illæ exstiterint, loco cit. exponit his verbis: De casula sancti Dionysii, dalmatica sancti Rustici, casula sancti Eleutherii, de vestimentis eorum sanguine aspersis, de carniis eorum pulvere, et funiculo triplici, quo fuit adstrictus Dionysius, martyr Domini pretiosus; ac deinde subjungit, reliquias illas Floriacum delatas, primaque Octobris die a Gauzino abbate summa cum veneratione susceptas, ac in æde sacra, iis destinata, fuisse locatas. Felibianus, qui, quod de Sanctorum nostrorum reliquiis cum Helgaldus monacho seu cum æde sacra, abs hoc Floriaci eastructa, hic dico, in Sandionysiana sua Historia pag. 120 pariter docet, id ad seculum XI, appositum in margine anno 1029, refert, nec ei hæc in re refragandum apparet. Porro post idem seculum XI ac proin post annum 890, quo circiter in Germaniam e Gallia fuisse avectum S. Dionysii corpus, Ratisponenses contendunt, genuinas Sanctorum nostrorum, præsertimque S. Dionysii reliquias communicatas secum fuisse, non paucæ præterea (reclene, an secus, studiosus lector, cum mature, quæ in Appendice, proccime hanc exceptura, dicentur, expenderit, pro arbitrio statuat) ecclesiæ existimant.

71 In Ms. Metropolitana ecclesiæ Pragensi, quod in penu nostra litteraria servatur, Martyrologio ad secundam Januarii diem (Operis nostri tom. I Januarii pag. 1084 videsis) reliquiarum omnium, quas Carolus IX, Romanorum imperator et Bohemiæ rex, magnis precibus in diversis mundi partibus obtinuit ecclesiæ Pragensi donavit, festum proprium, quotannis e Papæ Innocentii VI præcepto, ad ejusdem imperatoris postulationem dato, in diocesi Pragensi celebrandum, annuntiat, ac deinde reliquie illæ secundum dies, quibus Sancti, quorum sunt, fastis sacris estant inscripti, recensentur; ad IX autem Octobris diem, Sanctorum nostrorum in ecclesiasticis fastis memoriæ sacram, pauca hæc ibidem leguntur verba: S. Dionysii, Parisiorum Apostoli, Brachium. In SS. reliquiarum, quæ in Metropolitana Pragensi D. Viti ecclesia asservantur, Diario seu indice, quem eodem, quo mox dictum Mrl. nostrum, ordine digestum, Phosphoro septicorni seu suæ de Pragensi ecclesia lucubrationi, anno 1673 in lucem emissæ, Pessina inseruit, ad IX pariter Octobris diem S. Dionysii brachium, a Carolo IV imperatore ecclesiæ Pragensi datum, memoratur. Verum, præterquam quod ibi Dionysio perperam attribuitur Arcopagite titulus, brachium illud a dicto Carolo imperatore Parisiis obtentum, eique anno 1356 missum asseritur; postremum hoc autem a veritate apparet certo alienum. Etenim is princeps, Parisios primum sub anni 1377 finem, uti historici passim obvii docent, ad Carolum V, Francorum regem, se contulit, cumque ibidem per dies aliquot fuisset moratus, inde in Germaniam, a rege isthoc, ut Felibianus in sua abbatia Sandionysianæ Historia pag. 289 scribit, sacris S. Dionysii, quas summo studio rogarat, reliquiis dilatus, sub anni 1378 initium est reversus.

72 Quod cum ita sit, dubitandum non videtur, quin Carolus IV imperator supra memoratum S. Dionysii brachium vel secum Parisiis Pragam

itemque cum metropolitana Pragensi,

F

ac cum multis aliis ecclesiis dicuntur communicata.

A *Fragam anno 1378 detulerit vel inde ad se missum eodem anno, quo nondum elapso obiit, acceperit ecclesieque metropolitanae Pragensi donavit. Ceterum Sanctorum reliquias, quae in metropolitana Pragensi S. Viti ecclesia asservantur fideliumque venerationi exponuntur, S. Dionysii dens etiam a Pessina in dicto Diario aliisque Phosphori laudati locis accensetur. Ac ita quidem quantum ad insignem hanc eadem sacram res habet; quod autem ad alias ecclesias, quae, pariter secum, si non ante, saltem post seculum XI S. Dionysii reliquias communicatas fuisse, asseverant, jam spectat, eas omnes et singulas, quae ut plurimum minores dumtaxat ossium Dionysii Sociorumve ejus seu partes seu particulas sibi adscribunt, hic enumerari, necesse non est; praecipuas, quae minoribus hujusmodi S. Dionysii lipsanis gloriantur, novisse qui cupit, suum is desiderium, Rayssii Hieroglyphico Belgico pagg. 41, 189, 219, 504, et 445, itemque Gelenii Coloniaensi Sacra et Civili Magnitudine pagg. 437, 464, 501, 510 et 616 inspectis, utcumque poterit explere. Ego modo, nihil etiam iis, quae de S. Dionysii reliquis, cum Anna Austriaca, Ludovici XIII, Francorum regis, uxore, anno 1636 communicatis, Felibianus in sua San-dionysiana Historia pag. 465 refert, superaddens, ad antiquum, nondumque, ut apparet, penitus extinctum Parisiensium archiepiscopalis S. Mariae ecclesiae canonicorum cum San-dionysianis monachis de S. Dionysii capite dissidium orationem converto, idque, non quidem (neque enim tantae componendae liti par sum) dirimere, sed utcumque saltem, quantum per litteraria eo conducentia monumenta licebit, enotare modo adhuc, priusquam Appendici huic finem impono, cap. seq. aggredior.*

CAPUT V.

Parisenses archiepiscopalis S. Mariae ecclesiae canonici, penes se esse S. Dionysii caput, sibi contra idipsum vindicantibus Sanct-dionysianis monachis, contendunt.

*In Parisiensi cathedrali S. Mariae ecclesia S. Dionysii caput asservari, ejusdem ecclesiae canonici, uti ex hodierna Bailleti de Sanctorum nostrorum cultu Historia aliundeque praeterea intelligo, contendunt, ac porro jam ante annum 1191 contendere, uti e jam nunc subdendis patescet. Apud Chesneum tom. 5 Galliae Scriptorum pag. 34 in Philippo Augusti, Francorum regis, Gestis ita ad dictum annum loquitur Rigordus: Eodem anno, octavo Kalendas Septembris, consilio domini G. Remensis archiepiscopi et Adela reginae et omnium episcoporum, corona * beatissimorum martyrum Dionysii, Rustici et Eleutherii cum purissimis vasis argenteis, in quibus diligentissime sigillata continebantur, sunt extracta et super altare posita. . . . Sequenti vero festo beati Dionysii, aperto vase argenteo, in quo corpus sacratissimi*

martyris Dionysii continebatur, assistentibus venerabilibus episcopis Sylvanectensi et Meldensi, et Ala * Francorum regina, et multis abbatibus et viris religiosis, totum corpus ipsius cum capite, ut praediximus, est inventum; et, universis Dei fidelibus, qui de longinquis partibus orandi causa venerant, devotissime demonstratum.

74 Et ad removendum errorem Parisiensium, retento capite hieromartyris Dionysii, et in vase argenteo decenter collocato, corpora Sanctorum cum vasis suis sub altare in cripta marmorea, unde extracta fuerant, sunt devotissime reposita. Caput vero pro excitanda devotione fidelium per totum annum omnibus peregrinis est ostensum et in sequenti festo beati Dionysii cum corpore in vase suo repositum. *Guillelmus Nangius in Chronico apud Dacherium tom. XI Spicilegii pag. 467 ad eundem annum 1191 sic scribit: In cenobio sancti Dionysii in Francia extractum est caput pretiosi Dionysii Areopagitae martyris de capsula, ubi cum corpore quiescebat, ad removendum errorem canonicorum Parisiensium, qui dicebant, caput praedicti Martyris se habere; positumque fuit illud caput sanctissimum in vase decenti argenteo, ut palam deinceps ad osculandum gentibus monstraretur: quod postmodum venerabilis Matthaeus abbas illius monasterii in alio vase aureo pretioso lapidibus et mirabili opere decorato a se constructo transferri fecit per manus venerandi in Christo Patris domini Simonis sanctae Caeciliae tunc presbyteri Cardinalis, qui postea Papa Martinus quartus appellatus est, praesente rege Franciae Philippo, filio regis sanctissimi Franciae Ludovici, sicut ad dictum cenobium accedentes vident moderno tempore universi.*

75 Ita haec hactenus chronographus laudatus; ut certe, in ecclesia sua asservari S. Dionysii caput, Parisenses S. Mariae canonici jam inde ante dictum annum 1191 contenderint. Verum rationes, quibus innixi id fecerint, nusquam litteris mandatas, diligentissima licet facta indagine, invenire quivi. Rigordus, seu alius monachus San-dionysianus anonymus, qui Philippo Augusti, Francorum regis, gesta alia, apud Chesneum tom. 5 Hist. Francorum Script. ad Philippidos, per Willelmum Britonem concinnatae calcem adjecta, conscripsit, ibidem pag. 258, *iusdem fere, quae proxime ea Rigordo huc transcripsi, suppeditatis verbis, mox subjungit: Est autem Parisiensium error intolerabilis, salva ipsorum, juxta quod decet, reverentia, quod istius sanctissimi Dionysii caput, quod alias, ut superius dictum est et ostensum, in praefato suo scriptorio, praesentibus multis dignitatis magnae personis cum suo sacro corpore est inventum, apud nos * habeatur, cum tamen ex ejusdem Sancti Passione luculenter appareat, caput proprium post decollationem ad vicum, qui olim Catulliacus, nunc vero sanctus Dionysius dicitur, angelico ductus regimine detulisse, nullumque rationabilem vel legitimum allegare possint titulum, quo dici possit, quod idem sanctum caput iterum Parisius sit translatum: etiamque de quibusdam ossibus sancti Dionysii alibi, ut superius dictum est, translatis bene scriptum legimus; de hac autem mendosa capitis apud ipsos translatione nihil scriptum penitus invenimus, praesertim cum et ipsi Parisenses non decollati hominis caput, sed caesariae testam*

AUCTORE
C. B.

* Adela

contendant,
ac porro jam
ante annum
1191

E

contendere
Parisenses
ecclesia S.
Mariae cano-
nici;

* supple non